

Yhteenveto

Tartuntatautilain
kokonaisuudistuksen
sidosryhmätyöpajat

joulukuu 2023–toukokuu 2024

3. Työpaja

Yhteinen terveys

Aika: 29.4.2024 klo 9-16

Paikka: kh Paja, Mariankatu 9

Työpajan tavoitteet

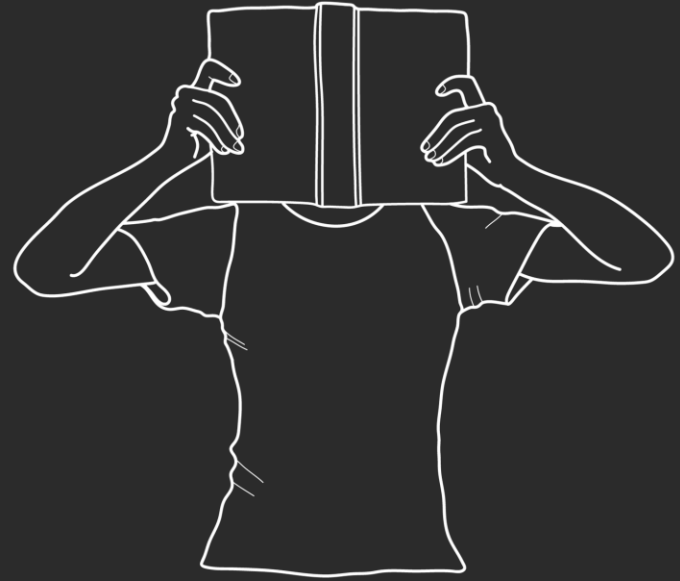
Työpajoissa keräsimme tietoa, kokemuksia ja näkemyksiä eri alojen toimijoilta. Työpajassa kerättyjen näkemysten pohjalta tartuntatautilainsäädäntöä uudistetaan seuraavien vuosien aikana. Tässä työpajassa pyrimme luomaan yhteistä ymmärrystä seuraavista teemoista:

1. Mitä tartuntatautilain uudistaminen tarkoittaa ja mitä sillä tavoitellaan.
2. Miten lainsäädäntöä, yhteistyötä ja tietojen liikkumista pitäisi kehittää, jotta toimintakykymme paranisi eri skenaarioissa.
3. Millaisia vaikutuksia toimenpiteillä on tartuntatautien ehkäisyyn, työntekijöihin, elinkeinotoimintaan ja eläin- ja ympäristöterveyteen.

Tämän esityksen sivuille 4–12 on dokumentoitu pienryhmien esittämät **toimenpiteet**. Sivuilta 13–25 löydät arvioidut **vaikutukset**. Jos haluat tutustua koko työpajan keskustelun **yhteenvetoon**, löydät sen sivuilta 26–30.

Toimenpiteet

Jokaisessa pienryhmässä kirjattiin, millaisia tartuntatautiin leviämistä ehkäiseviä toimenpiteitä pitäisi tehdä eri skenaarioissa. Toimenpiteet asetettiin nelikenttään sen mukaan, liittyivätkö ne lainsäädännön, yhteistyön vai tietojen liikkumisen kehittämiseen. Vihreille tai sinisille lapuille kirjattiin ensimmäisen, keltaisille toisen ja punaisille kolmannen skenaarion toimenpiteet.

Skenaario 1: Valmius ja varautuminen lintuinfluenssan torjuntaan

Lainsäädäntö

- Alueiden käyttökiellon mahdollisuus (ASF-tyyppiset tapaukset)
- Laki ei koske esim. hevostiloja tai lampoloita: labrat toimivat vain arkisin
- Lausuntojen antaminen lainsäädännöstä
- Geeniteknikkalain mukaiset riskinarviointi- ja hallintatoimenpiteet (viruksen tutkimus ja rokotekehitys)
- Toimivaltarajat selvitettävä ennakkoon
- Jätteiden käsittelyn lainsäädäntö tukemaan reagointia

Yhteistyö

- Kaikkien yhteisen terveyden alalla toimivien tuominen yhteen ennakoivasti; säännöllinen yhteydenpito ihmis- ja eläinterveystoimijoiden välillä
- Tilanteen seuranta ja tilannekuva; ilmoitukset ja löydökset; WHO, ECDC
- Ruokaviraston AI/ND-asiantuntijaryhmän kokoukset
- Varmistetaan monialaisella yhteistyöllä, ettei taudeista ajatella liian kapea-alaisesti
- Diagnostiikkasuositukset

Tiedon liikkuminen

- Tiedonkulku sovitava ennakkoon
- Ohjeet: hygieniasta tiloille ja tarhoille; yleisesti ihmisille; näytteenotosta;
- Tieteellisen ja viranomaistiedon tukeminen ja levittäminen
- Zoonosivalvonta: ilmoitukset, reagointi kaikkiin yllättäviin eläinkuolemiin
- Ilmoitukset THL:lle tapauksista
- Ylläpidetään ja kehitetään lintuinfluenssaseurainta

Muut

- ELY:jen tietokanta jätteiden vastaanotosta ja luvista oli hidaskäyttö
- Vapaaehtoisen kansalaistoiminnan tukeminen (esim. lintujen kerääminen vs. turvallisuudesta huolehtiminen)
- Eläintautien valmiussuunnitelmien pitäminen ajan tasalla
- Jätteiden käsittelyn kapasiteetin säätelyn mahdollistaminen
- KV-valvontaan osallistuminen
- Valvontatyön priorisointi

Skenaario 2: Siipikarjan lintuinfluenssa

Lainsäädäntö

- Lupaprosessien nopeuttaminen
- Jätelaista poikkeamisen helpottaminen

Yhteistyö

- Yhteydenpidon tiivistäminen viranomaisten välillä (tilannekuva ja seuranta)
- Asiantuntijoiden ja viranomaisten viestin tukeminen
- Viestiminen kansalaisille niin että luottamus viranomaisiin säilyy (RV)
- Näytteenotto ja tutkiminen, kun aiheuttaja on selvillä
- Selvitys, milloin alkanut ja mistä; altistuneet ihmiset (työnjako selkeäksi)
- Kuluttaja- ja yritysajatuksen toimijoiden yhteistyö (ml. kuljetusliikkeit)

Tiedon liikkuminen

- Kuolleiden lintujen turvallisesta käsittelystä viestiminen; Jätteen käsittelystä viestiminen
- Tiedonkulku seuraavien tahojen välillä: RV, THL, AVI, kunnaneläinlääkäri, HVA:n tilalääkäri, tilat
- Tiedottaminen elinkeinolle

Muut

- Raaka-aine vs. pakattu tuote → erilainen käsittelytapa

Skenaario 3: Ihmisten lintuinfluenssatapaukset

Lainsäädäntö

- Yleisjohtovastuun selkiyttäminen
- Sairastuneiden taudinkuvan mukaiset torjuntatoimenpiteet
- Lupaprosessin sujuvoittaminen niissäkin tilanteissa, kun syntyy yllättävän paljon tai muutoin yllättävää reaktiota

Yhteistyö

- Rajoitusten toimeenpano
- Eläin- ja ihmistauti hoidettava yhteistyössä

Tiedon liikkuminen

- Ohjeistus lintujen pitäjille
- Misinformaation torjunta
- Kansalaistiedotus ja rauhoittelu
- Muut tiedotus: työntekijät, EWRS/IHR
- Ilmoitukset eläinterveysviranomaisille

Muut

- Rokotetilanteen kartoitus
- Rokoteiden hankinta
- Lääkehoidot
- Torjuntatoimien oikeasuhteisuus
- Selvitettävä: RRA, toimenpideohje, tapausmääritelmiä, viruksen genomi, leviämismuoto, ihmisten vastustuskyky

Skenaario 1: Valmius ja varautuminen lintuinfluenssan torjuntaan

Lainsäädäntö

- Terveydensuojelun toimivaltuudet tartuntatauteihin liittyen osaksi lainsäädäntöä
- Ulkoalueita koskevat rajoitukset lintujen joukkokuolemissa (TSL 51§)
- Kunnan epidemiaselvitystyöryhmän varautumistehtävät laajemmin lainsäädäntöön
- Velvoittaa hyvinvointialueet otosseurantaan

Yhteistyö

- Siipikarjan ja teurastamoiden tuotantotilojen ohjeistus, seuranta ja suojaus
- Raatojen hävittämiseen ja jätehuoltoon liittyvät toimenpiteet (kuntapuoli)
- Siipikarjan lopetuskapasiteettin liittyvät toimenpiteet
- Suojautuminen: näytteenotto, välineet, suojautuminen

Tiedon liikkuminen

- Tiedottaminen ulkonapitokiellosta, mm. siipikarjan pitopaikoille
- Tiedonkulku varmistettava eläinlääkäreille, aluehallintoviranomaisille ja työterveyslaitokselle
- Ilmoitus epäilystä humanitapauksesta THL:lle
- Toimintaohjeet terveydenhuollon työntekijöille lintuinfluenssaepäilystä
- Epäillyn tapauksen hoitonojauksen (ml. näytteenotto) selkeyttäminen
- Ohjeet vaikutuksista siipikarjalihan vientiin sekä niiden seuranta, myös rajoitusten osalta

Muut

- Siipikarjatiloiden tautisuojaus
- Siipikarjan tuonninohjaus
- Aktiivinen seuranta eläintiloilla

Skenaario 2: Siipikarjan lintuinfluenssa

Lainsäädäntö

- Rajoittavat määräykset, kun lintuinfluenssa on varmistettu
- Näytteenottosuositus ihmisille vahvan epäilyksen tapauksessa

Yhteistyö

- Elinkeinotoiminnan kannalta ehkäisevät toimet, erityisesti emokasvattamoiden osalta
- Elintarvikkeiden rajoitukset ja vientikiellot

Tiedon liikkuminen

- Terveydenhuollon työntekijöiden ohjeistuksien tarkentaminen
- Lähialueen/HVA:n tartuntatautilääkäreiden tiedottaminen mahdollisesta tarpeesta kiinnittää huomiota altistuksiin

Muut

-

Skenaario 3: Ihmisten lintuinfluenssatapaukset

Lainsäädäntö

- Rekisteriseuranta: vaikeaoireisten, sairaalahoitoa vaativat tautitapausten havainnointi
- Toimiva maanlaajuinen seurantajärjestelmä, jolla on mahdollista seurata lievöoireisiä
- Elintarvikkeiden rajoitukset
- Jäljitystoimenpiteet ihmisiin ja siipikarjaan liittyen
- Positiivisten näytteiden saaminen jatko-analyysiin

Yhteistyö

- Jäljitetään, jos on epäily että tarttuu ihmisestä ihmiseen, esim. perhepiirissä tai muussa lähikontaktissa
- Toimintaohjeiden tarkentaminen terveydenhuollon työntekijöille

Tiedon liikkuminen

- Valmiusneuvontaa puhelimitse ja somessa
- Kansallinen (RV, THL, HVA, NIC) ja kansainvälinen viestintä (ECDC, WHO)
- Kansalaisviestintä yhtenäisesti eri viranomaisten toimesta, "oikea tieto" somehuhujen sijaan
- Viestintä HVA:n kuntapuolen viranomaisille
- Henkilösuojasta (mm. suojausvarusteet) ja ohjeiden havaitsemista koskevat ohjeet
- Terveydenhuollon yhteydenottokanavien toimivuuden varmistaminen

Muut

- Kliinisten laboratorioiden kyvykkyys tunnistaa tartunta
- Rokoteohjelman suunnittelu
- Laboratorioanalytiikka: valmius laboratorioanalyysiin ja sen resursointi

Skenaario 1: Valmius ja varautuminen lintuinfluenssan torjuntaan

Lainsäädäntö

- Elintarvikealan valmiussuunnitelmat ajan tasalle
- Lintujen lopettaminen tautitilanteessa
- Raatojen hävityskapasiteetin vahvistaminen
- Huomioidaan työturvallisuus
- Karanteenit
- Sovitaan työnjaosta eri toimijoiden kesken, niin että vastuut ovat selkeät

Yhteistyö

- Viranomaisvastuiden selkeyttäminen
- Tehdään selkeä ohjeistus tautitapausten varalta
- Eläinlääkäreitä kehoitettava uskaltamaan epäillä tautia
- Ennaltaehkäiseviä toimia jo epäilytilanteessa
- Nopea reaktiokyky: näytteistä tutkimuksiin ja tuloksiin
- Huolehditaan tilolla suojauksesta ja eläinten terveydentilan seuraamisesta

Tiedon liikkuminen

- Kouluttaminen ja valistaminen
- Jatkuva tiedottaminen toimenpiteistä
- Tiedonkulun sujuvoittaminen, esim. AVI:en, kuntien ja Ruokaviraston välillä
- Tutkitun tiedon tekeminen näkyväksi ja eri toimijoiden tietoon (avoimuus)
- KV-tiedonvaihto
- Kansalaisviestintä
- Tilannepalaverit asiantuntijoiden kanssa

Muut

- Lintupopulaation "vähentäminen"
- Vaikuttava tutkimus lintuinfluenssan muunnoksista ja mekanismeista torjuntakinojen kehittämiseksi
- Aktiivinen villieläinten tautiseuranta
- Eläinten seurannan tehostaminen
- Lannankäsittely
- Eläinlääkärien osaamisen ja riittävyyden varmistaminen
- Tiedottaminen lintujen hävittämiseen liittyvistä luvista
- Siipikarjan ulkonapitokieltö

Skenaario 2: Siipikarjan lintuinfluenssa

Lainsäädäntö

- TT-lainsäädäntö ja asetukset: yleistermien käyttö
- Toimijat velvoitettava ilmoittamaan eläinlääkäreille ja muille viranomaisille
- Laajempi varautuminen lainsäädännön puitteissa, esimerkiksi uusien eläinlajien osalta
- Näytteenotto ja tutkimusohjeita säädöspohjalta
- Teurastamot ja elintarvikealan toimijat laativat ja toimivat omien valmiussuunnitelmiansa mukaan
- Vastavuoroinen tiedonkulkuyhteys

Yhteistyö

- Tiedon liikkuminen keskus- ja paikallisviranomaisten ja eri toimijoiden välillä

Tiedon liikkuminen

- Tilannekuvan ylläpito

Muut

- Valmiussuunnitelmat ja ohjeet käyttöön
- Varhainen seuranta ja tunnistaminen ihmisten osalta
- Tutkijoiden aktivoiminen ja tutkimusten ohjaaminen akuutin tilanteen tueksi, rooli tiedon tuottajina ja välittäjinä

Skenaario 3: Ihmisten lintuinfluenssatapaukset

Lainsäädäntö

- Terveysvalvonnan rooli kirjoitettava auki tartuntatautilakiin
- Poikkihallinnollinen lainsäädäntö
- Säädetävä riittävän väljäksi
- (24§)?
- Valmius toimiin uusissa tilanteissa

Yhteistyö

- Oltava nopeaa

Muut

- Resurssien turvaaminen lainsäädännössä

Ryhmä 4

Tartuntatautiin leviämisen ehkäiseminen

TOIMENPITEET

OHJE: Kirjatkaa post-it-lapuille, miten toimintaa tulisi kehittää sinun toimialallasi, jotta kuvatun kaltaisessa tilanteessa voitaisiin toimia paremmin. Kirjoita yksi toimenpide / lappu. Kun olette kirjoittaneet lapuille riittävästi erilaisia toimenpiteitä, asetakaa ne työpöydälle sen perusteella, liittykö toimenpide lainsäädännön, yhteistyön, tiedon liikkumisen tai jonkin muun alueen kehittämiseen. Pyri kirjoittamaan laput mahdollisimman yksiselitteisesti.

Carvan täyttäjät(i): _____

Päivämäärä: _____

Yhteistyö

Miten rooleja, vastuuta ja yhteistyösuhteita voitaisiin kehittää paremmin toimintakeskuksissa?

Yhteistyö
 • ELÄINKEHÄS
 VIRANOMAIS-
 RAHOITUS
 → TEHTÄVÄN

KOHONNUSKÄYTÖ -
 KÄYNNÖN, ELÄIN-
 KEHÄS, ELÄINKEHÄS,
 ELÄINKEHÄS,
 ELÄINKEHÄS
 SUJUTAN ESIM.
 BRAY TELAAVA
 UUSIMÄÄNÄ SUOMI

**Yhteinen tauti-
 rekisteri-
 kanta**

**Työnantajan
 on tehtävä
 riskinarviointi
 työpaikalle**

**Yhteinen
 tauti-
 rekisteri-
 kanta**

**Kuka vastaa
 tilauserä-
 luokittelusta?**

**Voitaisiako
 eläinlääkäreillä
 &
 muilla toimijalla
 suoraa eläin-
 taudintutkimusta
 / osuutta?**

**Yhteinen
 rekisteri-
 kanta**

Lainsäädäntö

Mitä toimia tulisi velvoittaa?
 Mitkä asiat voitaisiin ratkaista
 lainsäädännöllä/kehitettävällä?

**Teurintamäärä-
 tiedon saatavuus
 onko epäselvä?**

**Konttien ja huus-
 iden yhteyden
 tarkentaminen
 ja selvittäminen
 lainsäädännössä**

**Julkaista
 tietoa ja
 yhteistyön
 välineitä**

**Tieto-
 keräys-
 menetelmät
 ja
 menetelmät
 rekisteri-
 kantaan
 (tietokone-
 ohjelmat)**

**Yhteinen
 viranomais-
 verkko
 tärkeää**

**Tiedottaminen
 viranomais-
 yhteistyönä
 kunnille / osastoille
 (ohjeet)**

**Tietoa
 rekisteri-
 kantaan
 ja
 ohjeet**

**Mitkä ovat
 mahdolliset
 altistumis-
 reitit?**

**Eläinten
 liikkumista
 rajoittaminen
 ja
 rajoittaminen
 rajoittaminen
 rajoittaminen**

**Testaus-
 menetelmien
 kehittäminen**

**Viranomais-
 yhteistyön
 kehittäminen
 osastojen
 yhteistyön
 kehittäminen**

**Viranomais-
 yhteistyön
 kehittäminen
 osastojen
 yhteistyön
 kehittäminen**

**Viranomais-
 yhteistyön
 kehittäminen
 osastojen
 yhteistyön
 kehittäminen**

Tiedon liikkuminen

Miten tiedon liikkumista ja vaihtoa tulisi kehittää hallinnonalojen välillä ja kansainvälisesti?

**Tilannekuvan
 seuranta**

**Viranomais-
 yhteistyön
 kehittäminen
 osastojen
 yhteistyön
 kehittäminen**

**Viranomais-
 yhteistyön
 kehittäminen
 osastojen
 yhteistyön
 kehittäminen**

**Viranomais-
 yhteistyön
 kehittäminen
 osastojen
 yhteistyön
 kehittäminen**

**Viranomais-
 yhteistyön
 kehittäminen
 osastojen
 yhteistyön
 kehittäminen**

**Viranomais-
 yhteistyön
 kehittäminen
 osastojen
 yhteistyön
 kehittäminen**

**Viranomais-
 yhteistyön
 kehittäminen
 osastojen
 yhteistyön
 kehittäminen**

**Viranomais-
 yhteistyön
 kehittäminen
 osastojen
 yhteistyön
 kehittäminen**

**Viranomais-
 yhteistyön
 kehittäminen
 osastojen
 yhteistyön
 kehittäminen**

**Viranomais-
 yhteistyön
 kehittäminen
 osastojen
 yhteistyön
 kehittäminen**

**Viranomais-
 yhteistyön
 kehittäminen
 osastojen
 yhteistyön
 kehittäminen**

**Viranomais-
 yhteistyön
 kehittäminen
 osastojen
 yhteistyön
 kehittäminen**

Oppiminen alkaa täältä
www.hous.fi

VALTION KOULUTUS-
 JA KEHITTÄMISTALO

Satoja ke
 yhteisiin

H/AUS

Skenaario 1: Valmius ja varautuminen lintuinfluenssan torjuntaan

Lainsäädäntö

- Selkeytetään kuka vastaa tilannekuvan luomisesta
- Selkeytetään myös vastuut ja tehtävänjako yleisellä tasolla
- Vahvistetaan kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistoimintaa myös lainsäädännön tasolla
- Tiedonsaantioikeudet eri viranomaisten välillä selkeäksi ja tehokkaaksi
- Tarpeeksi resursseja, ettei tilanne eskaloituisi
- Bioturvavalvonta eläintiloilla ja miten toimijan on suojattava eläimet tartuntataudeilta/zoonoosilta
- Tiukemmat sääädökset turkistarhoille, mm. tautisuojauksesta

Yhteistyö

- Terveydensuojelun ja eläinterveysviranomaisten välisen yhteistyön tehostaminen
- Kommunikatiokanavien ylläpito (kokoukset, koulutukset)
- Altistumis- ja tartuntariskin arviointi yhdessä
- Kartoitetaan kuolleiden lintujen käsittely (kaatopaikat, polttolaitokset) yhdessä
- Työnantajan tehtävä riskiarviointi työpaikalla
- Yhteinen tautirekisteri

Tiedon liikkuminen

- Tiedottaminen viranomaisten ohjeuksista kentälle/jäsenille eli tuottajille
- Tilanteen seuranta, neuvonta ja ohjaus
- Yhteiset rekisterit viranomaisten käyttöön: myös tiedot reaaliajassa
- Tilannekuvan saaminen työpaikoille ja työterveyshuoltoon
- Tuottajien velvollisuus ilmoittaa epäilystä tartunnasta
- Ely-keskusten jätelaitosten valvojen tiedottaminen ja ohjeistaminen
- Automaation kehittäminen resurssien vähyyden vuoksi

Muut

- Tautien torjunta vaatii enemmän rahaa eläinterveysviranomaisille
- Selvittävää mitkä ovat mahdolliset altistumisreitit

Skenaario 2: Siipikarjan lintuinfluenssa

Lainsäädäntö

- Tiedonsiirto eri viranomaisten ja toimijoiden välillä varmistettava lainsäädännön tasolla
- Velvoittavat määräykset viranomaisilta mahdollistettava lainsäädännössä

Yhteistyö

- Tieto zoonoosista tartuntatautirekisteriin tai vastaavaan rekisteriin

Tiedon liikkuminen

- Tiedonkulku myös terveystieteellisille jo tässä vaiheessa on tärkeää

Muut

- Ratkaistava raatojen (ja lannan) hävittämiskapasiteetin vaje
- Siipikarjan kanssa tekemisissä olevien ihmisten oireiden tarkkailu esimerkiksi työterveyshuollossa
- Ruokavirastolla ei valmista sopimusta kanojen lopetuksesta
- EU:n jätteenhuoltolainsäädäntö tiukka ja rajoittava
- Siipikarjan pitopaikat saneerattava
- Tarvitaan valtiollinen polttolaitos

Skenaario 3: Ihmisten lintuinfluenssatapaukset

Tiedon liikkuminen

- Yhtenäinen viranomaisviestintä tärkeää

Muut

- Altistuneiden kontaktoinnin tehostaminen
- Testauskapasiteetin turvaaminen
- Terveydenhuollon työntekijöiden suojaaminen altistunutta henkilöä käsiteltäessä

Skenaario 1: Valmius ja varautuminen lintuinfluenssan torjuntaan

Lainsäädäntö

- Turkistarhojen tautisuojausten tehostaminen
- Tiukennettava lainsäädäntöä turkistarhojen osalta, mm. tautisuojaus
- Turkistarhojen lopettaminen
- Velvoitetaan laissa ilmoittamaan kuolleista luonnonvaraisista linnuista
- Laista tehdään riittävän joustava

Yhteistyö

- Viranomaisten toimivallan jako riittävän selkeäksi

Tiedon liikkuminen

- Panostetaan tilannekuvan muodostamiseen
- Ohjeistetaan luonnossa kulkijoita
- Lisättävä tietoisuutta ohjeistuksista
- Viestitään paremmin
- Koulutetaan eläinterveysviranomaisia
- Ohjeistetaan työntekijöitä ja työnantaja hygieniasta ja suojaumisesta
- Tiedotetaan työterveyslääkäreitä tautitilanteen kehittymisestä

Muut

- Bioturvatoimenpiteet ja tautisuojausten tehostaminen
- Valvonnan resursoiminen
- Tehostetaan tautisuojausten valvontaa myös lemmikkien ja takapihojen kanojen osalta
- Tarvitaan tehokkaampaa näytteenottoa raadoista
- Tehokkaampi valvonta rajoilla
- Velvoite luonnonvaraisten lintujen raatojen näytteenotosta
- Järjestetään harjoituksia
- Siipikarjan toimijoiden kouluttaminen ja ohjeistus

Skenaario 2: Siipikarjan lintuinfluenssa

Lainsäädäntö

- Rajoittavat määräykset
- Epidemiologinen selvitys
- Epäilyjen tilojen eläinten kliininen tarkastus
- Viranomaisten näytteenotto ja toimitus Ruokavirastoon

Yhteistyö

- Muodostetaan yhteinen ja nopea tilannekuva myös paikallisten toimijoiden välillä
- Varmistetaan että siipikarjan lopettamiseen on riittävästi toimijoita

Tiedon liikkuminen

- Varmistetaan ja tiedotetaan riittävästä suojaumisesta
- Ajantasainen tiedonkulku kaikille toimijoille
- Varmistetaan tiedonkulku humaaniterveydenhuoltoon jo epäilyvaiheessa

Muut

- Ohjeistukset kuntoon ja varautuminen myös elintarvikkeiden takaisinvetoon
- Työturvallisuudesta huolehtiminen
- Estetään virusta sisältävän tuotteen päätyminen elintarvikeketjuun
- Varmistetaan nopea diagnostiikka

Skenaario 3: Ihmisten lintuinfluenssatapaukset

Lainsäädäntö

- Huomioitava lääkehoito

Yhteistyö

- Työterveyshuollon työntekijöiden suojaaminen ja ohjeistus

Tiedon liikkuminen

- Ohjeet kansalaisille siitä miten käsitellään kuolleita tai sairaita lintuja

Muut

- Rokotetaan lintutilojen työntekijät, eläinlääkärit ja terveydenhuollon henkilöstö
- Jätevesiseuranta
- Vaaralliset aineet ja niiden kuljetus

Toimenpiteiden vaikutukset

Pienryhmät valitsivat jokaisesta skenaariosta yhden toimenpiteen ja arvioivat, millaisia vaikutuksia kyseisellä toimenpiteellä on:

- elinkeinotoimintaan,
- työntekijöihin,
- eläin- ja ympäristöterveyteen ja
- tartuntatautien ehkäisyyn.

**Tarkasteluun
valittu
toimenpide:**

Taudin
esiintymisen
aktiivinen
seuranta

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- Tiedonkulun varmistaminen viranomaisten ja elinkeinotoimijoiden välillä
- Näytteiden lähettämisen logistiikka tiloilta
- Oireiden seuranta tiloilla: ohjeistus, tietojärjestelmät, näytteenotto

Vaikutukset tartuntatautien ehkäisyyn

- Otosseuranta (HVA:eita velvoittava): nykyinen liian raskas, mm. kirjallinen suostumus
- Toimiva seuranta auttaa estämään jatkotartuntoja

Vaikutukset työntekijöihin

- Vaatii resursseja
- Tiedon analysointi on asiantuntijatyötä

Vaikutukset eläin- ja ympäristöterveyteen

- Epidemiaselvitysryhmä (tiedonkulku)
- Tietoa seurannasta (vaikutus ohjeisiin)
- Toimivat laboratorioanalyysit

**Tarkasteluun
valittu
toimenpide:**

Laboratorio-
kapasiteetin
ylläpito

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- Välttämätön kustannus valtiolle ja elinkeinolle
- Päivystyksen tarve?
- Varautumiseen liittyvä diagnostiikka voi olla tappiollista (tulisi löytyä viranomaisilta)
- Säästää koko yhteiskunnan kustannuksia
- Tuonnin/viennin kieltö: Kenen vastuulla? Kuinka nopeaa?
- Suojautuminen: Onko tartuntataudit tai zoonoosit huomioitu esim. rescEU-ohjelmassa? Suojainten saatavuus, HVK

Vaikutukset tartuntatautien ehkäisyyn

- Mahdollisuus toimenpiteisiin
- Toimintavarmuuden lisääntyminen
- KV-yhteistyön edellytys
- Mahdollinen uusi tauti on helpompi havaita, jos oikea näyte on otettu
- Tilanneseuranta helpottuu
- Säilyttää osaamisen
- Hyvinvointialueiden vastaanottokapasiteetti?
- Nopeuttaa reagointia
- Riittävän nopea diagnostiikka

Vaikutukset työntekijöihin

- Meillä on käytössä enemmän asiantuntijoita
- Laboratoriotoininnan skaalaus epidemiatilanteessa
- Diagnostiikka nopeutuu
- Pitää pitää huolta, että myös kentällä on oikeat tiedot näytteenotosta (mistä / miten / miksi?)

Vaikutukset eläin- ja ympäristöterveyteen

- Eläinten ja ympäristön terveyttä tulee samalla seurattua, kun näytteitä tutkitaan useammin
- Negatiiviset vaikutukset muuhun tautiseurantaan
- Mahdollisuudet uusien tautien ja epidemioiden tunnistamiseen
- Epidemiat helpompi bongata

**Tarkasteluun
valittu
toimenpide:**

Viranomais-
resurssien
pullonkaulan
purkaminen

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- Varhainen torjunta minimoi esim. taloudelliset tappiot elinkeinolle
- Jos tautitapauksia ei ole, ei ole rasitetta elinkeinolle
- Vyöhykkeiden vaikutus: konkurssit?

Vaikutukset tartuntatautiin ehkäisyyn

- Tautitilanne tunnetaan ja riskit on arvioitu
- Tautitilanne on hallinnassa, eivätkä ihmiset altistu tai sairasta
- Riittävä eläinlääkäreiden määrä ja osaaminen on edellytys nopealle valvonnalle, opastukselle ja reagoinnille
- Nopeasti saatava tieto laboratorionneista on edellytys nopealle vasteelle
- Laboratoriokapasiteetti!

Vaikutukset työntekijöihin

- Työntekijöiden altistuminen ehkäistään
- Resurssien puuttuessa valvonta heikkenee ja ihmisten terveys on uhattuna

Vaikutukset eläin- ja ympäristöterveyteen

- Eläintauti on hallinnassa eikä leviä ympäristössä
- Jos resurssit puuttuvat, taudit uhkaavat eläinten terveyttä ja ympäristöä (nopea toiminta on olennaista)

**Tarkasteluun
valittu
toimenpide:**

Yhteistyö- ja
tilannekuva-
foorumien
kehittäminen
(esim.
Zoonoosi-
keskuksen
toiminnan
muuttaminen)

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- Vaatii resursseja
- Virka-avun ketteröittäminen
- Oikea-aikainen ohjaus ja tieto turvaavat elinkeinonharjoittajan oikeuksia ja toimintamahdollisuuksia

Vaikutukset tartuntatautien ehkäisyyn

- Tehostaa ja nopeuttaa

Vaikutukset työntekijöihin

- Asiantuntijatahojen rooli on otettava huomioon
- Selkeä ohjeistus työpaikan riskiarvioinnin tekemiseen
- Suorempi linkki esim. THL:stä työntekijöihin
- Tiedonkululla työterveyshuoltoon on tärkeä rooli, AVI:n rooli

Vaikutukset eläin- ja ympäristöterveyteen

- Tehostaa terveydenhuollon työntekijöiden toimia

**Tarkasteluun
valittu
toimenpide:**

Aktiivinen
seuranta
(eläimet ja
altistuneet
ihmiset)

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- Turvataan elinkeinotoiminta ja vienti
- Siipikarjan tautivapaus

Vaikutukset tartuntatautien ehkäisyyn

- Ehkäistään uhkaavat epidemiat ja pandemia

Vaikutukset työntekijöihin

- Kansalaisten ja työntekijöiden terveys

Vaikutukset eläin- ja ympäristöterveyteen

- Tuotantoeläinten terveys turvataan ennakoivasti
- Näytteenottoresurssit – tarvitaan lisää
- Investointi: labran resurssit tutkimukseen

**Tarkasteluun
valittu
toimenpide:**

Tilannekuvan
muodostaminen
akuutista
tilanteesta (eri
viranomaiset ja
toimijat)

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- Mahdollistaa selvittämään vaikutuksen muihin toimialoihin
- Mahdollisten rajoitusten mitoittaminen
- Lähtötilanteen selkeyttäminen, mm. jätehuollon määräysten ja eläintuotteiden takaisinvetojen kannalta
- Auttaa luomaan varautumissuunnitelman

Vaikutukset tartuntatautien ehkäisyyn

- Virusten genotyyppi ja muutokset tietoon
- Parantaa diagnostiikkaa
- ”Altistuneisuuden” määrittely
- Toimenpideohjeiden laatiminen
- Leviämisreittien selvittäminen
- Auttaa tunnistamaan oikeat toimijat ja tahot, keitä asia koskee
- Näytteenoton ja rajoitusten laatimisen nopeuttaminen

Vaikutukset työntekijöihin

- Vaatii resursseja ja lisää työntekijöitä niin näytteenottoon, kuin valvontaan ja laboratorioihin
- Työntekijöiden suojaaminen
- Suojautumisohjeiden laatiminen

Vaikutukset eläin- ja ympäristöterveyteen

- Rajoitusten kohdistaminen oikein ja riittävän laajasti
- Tiedonkulku eläinterveys- viranomaisten ja terveysviranomaisten välillä tehostuu
- Ihmisten, lemmikkien ja ympäristön suojaaminen
- Seurannan kehittäminen

**Tarkasteluun
valittu
toimenpide:**

Viranomaisten
välisen
tiedonkulun
kehittäminen

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- Auttaa elinkeinotoimijoita kehittämään omia toimiaan tartuntojen ehkäisemiseksi
- Huomioi raatojen hävittämisen, rehut, logistiikan ja kustannukset

Vaikutukset tartuntatautien ehkäisyyn

- Tiedonkulku liittyen näytteidenottoon, kuljetukseen ja analytiikkaan kehittyy

Vaikutukset työntekijöihin

- Hyötyvät selkeistä ohjeista
- Osaavat suojautua

Vaikutukset eläin- ja ympäristöterveyteen

- Kunnaneläinlääkärit ja tartuntatautilääkärit saavat tiedon
- Laboratorioanalytiikan osalta vaaditaan osaavaa henkilöstöä, resursseja, nopeutta ja yksityiskohtaisuutta

**Tarkasteluun
valittu
toimenpide:**

Tiedonkulun
kehittäminen

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- Saavat tiedon ja ohjeistukset varhaisessa vaiheessa

Vaikutukset tartuntatautien ehkäisyyn

- Tieto liikkuu tehokkaasti ihmis- (THL, HVA) ja eläinpuolen (Ruokavirasto, AVI:t, kunnat) välillä
- Edistää yhteistä tilannekuvaa ja siitä raportointia
- Ruokavirasto-THL -ilmoitusjärjestelmän kehittäminen

Vaikutukset työntekijöihin

- Kannustaa tiedottamaan viranomaisia jo pelkän epäilyn perusteella (mitä, mistä, milloin, kuka kyseessä?)
- Kontribuoivat tilannekuvan ylläpitoon

Vaikutukset eläin- ja ympäristöterveyteen

- Tieto liikkuu viranomaisten välillä (KEL-LEL-RV)
- Ehkäisee taudin leviämistä ja vahvistaa elintarviketurvallisuutta
- Elinkeinotoimijat tiedottavat myös sisäisesti

**Tarkasteluun
valittu
toimenpide:**

Lainsäädännöllä
pakotetaan
vastaanottamaan
ruhoja (esim.
kaatopaikat ja
polttolaitokset)

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- Kaatopaikat, jäte- ja polttolaitokset osallistuvat epidemian torjuntaan

Vaikutukset tartuntatautien ehkäisyyn

- Raadot hävitetään ajoissa ja ihmistartuntoja ehkäistään

Vaikutukset työntekijöihin

- Raatojen hävityspaikat saavat selkeät suojautumisohjeet

Vaikutukset eläin- ja ympäristöterveyteen

- Ehkäisee tartuntojen leviämistä

**Tarkasteluun
valittu
toimenpide:**

Ilmoitus-
velvollisuus
tartuntatauti-
lääkärille
välittömästi
vahvasta AI-
epäilystä

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- Tauti onnistutaan rajaamaan nopeasti

Vaikutukset tartuntatautien ehkäisyyn

- Viranomaisten reaktionopeus kasvaa ja tartuntatauteja voidaan ehkäistä tehokkaammin jo varhaisessa vaiheessa
- Kontrolli nopeutuu

Vaikutukset työntekijöihin

-

Vaikutukset eläin- ja ympäristöterveyteen

- Epäillyt tapaukset saadaan tarkastettua nopeasti

**Tarkasteluun
valittu
toimenpide:**

Epidemiaselvitys
ja riskianalyysi

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- Vienti ja tuonti: määräaikaisuus, yrittystuet, Tullin ja Rajavartiolaitoksen rooli
- Vaatii tehostettua tukea ja valvontaa
- Vaikuttaa rajoituksiin ja mahdollisiin korvauksiin
- Edellyttää selkeitä toimintaohjeita
- Vaikuttaa ruokapalveluihin (ruokajätteeseen), ruoan huoltovarmuuteen, vesihuoltoon: vaatii moniviranomaisyhteistyötä
- Mitoitettuja toimenpiteitä, mikäli epidemia painottuu tietyillä alueilla

Vaikutukset tartuntatautien ehkäisyyn

- Leviämrisikin selkeytyminen: monellako tilalla, missä eläimissä?
- Tehostettu näytteenotto tiloilla ja kysely siitä miten tartunta on mahdollisesti tapahtunut ja edennyt
- Pelastustoimelle laadittava toimintaohjeet
- Vaikutukset rokotekkehitykseen, koetyyppeihin ja kohteeseen (ihminen, eläin)

Vaikutukset työntekijöihin

- Karanteeni, muut fyysiset eristystoimet
- Laboratorioperäisen infektion mahdollisuus? Työntekijöiden suojaaminen
- Toimijoiden kartoittaminen, vaikutukset jätehuoltoon
- Riskyhmäläiset eläintiloilla huomioitava

Vaikutukset eläin- ja ympäristöterveyteen

- Analyysi kertoo minkälaisesta viruksesta kyse, miten se polveutuu, mikä sekvenssi yms.
- Kustannuksia suojaamisesta, desinfioinnista ja pölyntorjunnasta käsittelijöille ja jätehuollon toimijoille
- Kustannuksia kuolleista luonnonvaraisista eläimistä
- Mahdolliset erilliskeräykset, kysymys putkijärjestelmän turvallisuudesta sekä sairaalajätteen määrästä

**Tarkasteluun
valittu
toimenpide:**

Yhdenmukainen
viestintä (hyvin
laajasti:
kansallinen ja
kansainvälinen)

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- Turvaa elinkeinotoiminnan yleisesti

Vaikutukset tartuntatautien ehkäisyyn

- Auttaa väestöä toimimaan toivotulla tavalla
- Kehittää seurannan tehokkuutta ja laajuutta

Vaikutukset työntekijöihin

- Osaavat toimia oikein tartuntatautilanteissa ja niitä epäiltäessä

Vaikutukset eläin- ja ympäristöterveyteen

- Vaatii laajaa ja yhdenmukaista viestintää niin kansallisella, kuin kansainväliselläkin tasolla

**Tarkasteluun
valittu
toimenpide:**

Tiedonkulun
kehittäminen

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- Elinkeinoalan toimijat tarvitaan mukaan tiedottamiseen

Vaikutukset tartuntatautien ehkäisyyn

- Pandemia ehkäistään
- Tarvitaan jätevesien seuranta viruksien osalta

Vaikutukset työntekijöihin

- Henkilöstö saadaan suojattua
- Työnantajien joustavuutta etätöihin tarvitaan

Vaikutukset eläin- ja ympäristöterveyteen

- Tehtäviä saadaan priorisoitua, virka-apu tehostuu

**Tarkasteluun
valittu
toimenpide:**

Tartuntojen
jäljityksen
resursointi (jos
laajempi
epidemia, niin
jätevesiseuranta)

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- Ei tarvetta “rajuille” rajoituksille

Vaikutukset tartuntatautien ehkäisyyn

- Tartuntojen leviäminen ehkäistään tilannekuvan ajantasaisuudella ja oikea-aikaisilla toimilla
- Eri hallinnonalan toimijoiden yhteistyö korostuu
- Saamme uutta tietoa taudin leviämisestä
- Jos kyseessä on laajempi epidemia, niin tartunnan jäljitys vaatii enemmän resursseja, kuten myös jätevesiseuranta

Vaikutukset työntekijöihin

- Elinkeinotoiminnan työntekijät osaavat toimia turvallisesti

Vaikutukset eläin- ja ympäristöterveyteen

-

**Tarkasteluun
valittu
toimenpide:**

Lintutilojen
työntekijöiden
suojautuminen

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- Taudit saadaan rajattua nopeasti

Vaikutukset tartuntatautiin ehkäisyyn

- Vaikutukset lääkeprofylaksien ja rokotteiden saatavuuteen

Vaikutukset työntekijöihin

- Opetettava suojavarusteiden oikeaoppista käyttöä
- Varmistettava että suojavarusteet ovat saatavilla välittömästi

Vaikutukset eläin- ja ympäristöterveyteen

-

Yhteenvedo keskusteluista

Pienryhmät esittelivät lopuksi omat tuotoksensa, ja niistä käytiin yhteinen keskustelu. Keskustelun keskeisimmät havainnot on dokumentoitu seuraaville sivuille.

Panostettava nopeaan diagnostiikkaan ja seurantaan

Tautien aktiivinen seuranta, varhainen havaitseminen ja nopea diagnostiikka ovat olennaisia tekijöitä eläintautien leviämisen rajoittamisessa ja ihmisten terveyden suojaamisessa. Uusien menetelmien kehittäminen ja käyttöönotto voivat myös osaltaan parantaa valmiutta torjua tautien leviämistä tulevaisuudessa. Terveydenhuollon henkilöstöä ja elinkeinotoimijoita on kannustettava ilmoittamaan epäillyistä tartuntatapauksista matalalla kynnyksellä.

Eräs uhkakuva on, että taloustilanteen vuoksi analytiikkaa tuotetaan enemmän Suomen ulkopuolella, mikä potentiaalisesti hidastaa varhaista havaitsemista.

Uudet tautien ja tuntemattomat uhkat voivat muodostaa haasteen nykyiselle valmiustasolle

Viranomaisten on varauduttava uusiin tauteihin ja tuntemattomiin uhkiin. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi tutkimus- ja kehitystoimintaa, valmiuden suunnittelua ja harjoituksia. Kansainvälisen yhteistyön ja tiedonvaihdon vahvistaminen auttaa jakamaan tietoa ja resursseja, varautumaan myös tuntemattomiin uhkiin sekä parantamaan valmiuksia reagoida kriisitilanteissa. Selkeitä ohjeita työntekijöiden suojautumiseen ja tartuntaepäilyihin kaivataan eri tasoilla.

Tiedonkulun tehostaminen pelastaa elämiä ja elinkeinoja

Selkeät viestintästrategiat ja ohjeet kaikille toimijoille ovat välttämättömiä, ja toimialojen yhteistyö on ratkaisevassa asemassa. Viranomaisten, terveydenhuollon ammattilaisten, elinkeinoharjoittajien ja kansalaisten on oltava tietoisia tautitilanteesta ja heillä on oltava selkeä tilannekuva ja ohjeistus siitä, miten toimia. Tiedonkulun tehostaminen parantaisi myös tuottajien ja elintarvikealan toimijoiden valmiuksia jatkaa elinkeinotoimintaa tautitapausten sattuessa. Tilannekuvafoorumit auttavat koordinoimaan yhteistyötä tautien torjunnassa ja viranomaisten reaktionopeus kasvaa, mikä mahdollistaa tartuntojen rajaamisen ja kontrollin ilman järeitä toimenpiteitä. Myös virka-avun ketteryyttä olisi syytä kehittää sekä harkita tartuntaepäilyjä koskevan ilmoitusvelvollisuuden ulottamista nykyistä laajemmin eri toimijoille.

Yhtenäinen ja avoin viestintä avainasemassa

Kansalaisten tiedottaminen ja yhteistyö eri toimijoiden välillä ovat keskeisiä epidemian torjumiseksi. Eri viranomaisten on tärkeää viestiä yhtenäisesti ja yhteen hiileen väärän tiedon torjumiseksi. Tämä vaatii laajaa kansalaisviestintää, selkeitä ohjeita ja tiivistä yhteistyötä eri viranomaisten välillä. Terveystietojen luovutukseen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet sekä tietojen yhdistäminen eri rekistereistä on huomioitava lainsäädännössä, jotta tietoja voidaan jakaa eri tahojen välillä joustavasti.

Lainsäädännön tulee turvata riittävät resurssit ja valmiudet tautien torjuntaan

Uudistetun lainsäädännön toivotaan olevan kattavaa ja joustavaa, jotta viranomaisilla on jatkossa tarvittavat valmiudet reagoida nopeasti erilaisiin tilanteisiin ja tartuntoihin epidemian ehkäisemiseksi. Lainsäädäntö voi tarjota myös rahoitusmekanismeja, henkilöresurssien turvaamisen, ohjausta, ja valmiutta kehittäviä toimenpiteitä ja valtuuksia. On tärkeää lisätä investointeja tartuntatautien torjuntaa koskevaan tutkimukseen ja tutkimuslaitosten ja yliopistojen välistä yhteistyötä on tuettava.

Laboratoriokapasiteetin vahvistaminen: investointi eläinten ja ihmisten terveyteen

Laboratoriokapasiteetin ylläpito ja kehittäminen on avainasemassa. Sillä voidaan tarkoittaa esimerkiksi resurssien lisäämistä näytteenotossa sekä eläinten aktiivista testaamista ja seuranta. Tämä koskee myös luonnonvaraisten eläinten joukkokuolemien selvittämistä. Laboratorioissa on oltava riittävästi asiantuntijoita ja osaamista tautien diagnosointiin, ja ne pitää varustaa asianmukaisilla laitteistoilla.

Jätteiden käsittelyä koskevaa lainsäädäntöä on kehitettävä ja selkeytettävä

Kuolleiden eläinten hävittäminen ja raatojen käsittely vaatii riittävää kapasiteettia ja selkeää ohjeistusta. On varmistettava, että raadot hävitetään nopeasti ja huolellisesti tautien leviämisen estämiseksi.

Raatojen hävittäminen on potentiaalinen pullonkaula eläinperäisten tartuntatautien torjunnassa. Kriisitilanteessa raatojen määrä voi kasvaa nopeasti, mikä ylikuormittaa olemassa olevaa kapasiteettia. Tilanne voi nopeasti johtaa siihen, että polttolaitoksia ja kaatopaikkoja joudutaan käyttämään raatojen hävittämiseen, vaikka niillä ei ole täysiä valmiuksia asianmukaiseen käsittelyyn.

Lainsäädäntöä muuttamalla jätelaitokset, polttolaitokset ja muut raatojen käsittelyyn osallistuvat tahot voitaisiin jatkossa velvoittaa ottamaan vastaan raatoja kriisitilanteessa. Myös vaarallisten aineiden kuljetussäädöksiä tulisi tarkastella, jotta yrityksillä olisi mahdollisimmat laajat oikeudet ja valmiudet kuljettaa jätteitä.